

I Moiñ-Moiñ Syiar

(Ki Chup, Ki Khana Biria)

— Kynpham Sing Nongkynh

State Central Library
Meghalaya, Shillong.

I

Moin-Moin Syiar

(Ka Chip Ki Khana Biria)

Kynpham Sing Nongkynrih
bad
Rubina Khongwir

(c) Rubina Khongwir

Ka Sien shon banyngkong—1993

La ai dur da u Prof. M. N. Bhattacharjee

HALOR KA BIRIA

Ban thoh ia ki khana biria kiba da lah shisha ban tem ia ki sai rupa ka sur rkhe jong ngi, kam dei ka kam kai Katno ngut na ngi ngi lah ban iathuh ia ki khana kiba lah ban ktik ia ngi kumba ktik i boi? Lada ka long kaba eh ban iathuh ia ki khana kiba pynpra ia ka dur khmat jong ngi da ka rkhe sadhai, ka long shuh shuh kaba kham eh ban thoh shaphang jong ki Bunsien haba nga thoh ia kine ki khana, nga sngew kumba nga thoh Poitri. Hooi, ngim lah ban ianujai ia ka dor, ka jingkhia ki jingsngew bad ka jingjylliew ki jingmut jingpyrkhat jong ka Poitri bad ka dor, ki jingsngew ne jingmut jingpyrkhat jong kano kano ka jingthoh kaba kum ka Biria. Ka Biria kham bunsien ka shong ha sla um bad ka Poitri pat ha ki Samra kiba dum, ha ki khap maw bashong mawlynnai Hynrei, watla katta ruh, haba ngi thoh ia ka Biria, kum haba ngi thoh ia ka Poitri, ngi donkam ka jingtip, ka jingsngewthuh bad ka jingshemphang ia kaei ka ban pynsngewtynnad bad ia kaei pat ka ban pynsngew ngiah. Ha baroh ar, ngi dei ban jied sani bhi da ki kyntien kiba lah ban ktik ia ka mynsien ne ki jingmut jingpyrkhat jong ngi, bad ban thoh ruh ia kaba ngi dei ban thoh tang ha ki khyndiat kyntien. Ban Batai, la ha ka Biria ne ka Poitri, ka pynduh noh ia ka Szmmut.

Ia ka dor jong Ka Biria kum ka bor
 pynknea mynsiem ha ki por kiba ngi sngew-
 sih ne 'ngewtmang, ngim lah khlem da ñiew tang
 Hynrei ha kajuh ka por, Ka Biria kam dei
 tang ka kam iarkhie Da kaba ngi thoh ia
 ki jait briew bapher bapher bad ia ki bynta
 kiba bun ha ka jingim jong ngi, ngi lah ban
 pynlong ia ka ka jingkynthoh badonbor bha,
 halor ka imlang ka sahlang Dei na kata ka
 daw, ba ia ki khana jong kane ka thup (ba
 la shu sot nangne nangtai) nga la jied shiah
 bha hadien ba nga la bishar bniah. Ym tang
 ia ka sammut, hynrei ruh, ia ka dor bad ka
 jingladei dur jong ki bad ka jingim ne jinglong
 jong ngi kum ki Khasi.

Kata pat kam mut ba ka jingthmu ba
 kongsan jong nga hangne, ka long ban pynlong
 ia kane ka thup, ka kynja "Social Criticism."
 Ngam don jingmut ban bein ne iarah iano
 iano ruh. Baroh kaba nga kwah bad khmih
 lynti na kine ki khana, ka shu long beit tang
 ban pynrkhie rymmuin ia phi (ki nongpule)
 ha la marwei, la kum kito kiba bam ia I Moia-
 Moia Syiar.

Namarba bun na ngi, ngi ju ilyngngoh ia ka rukom sait eit ki dkhai, Nga kwah namarkata ban sdang da kane ka khana shaphang uwei u Sahep Bilat uba ju ilyngngoh kum ma ngi ia kane ka rukom kynsha.

Ha ka por ba dang synshar ki phareng ha ri India, uwei u Rangbah shipai phareng ha Madras u la leit bam ja ha kawei ka jingkhawai ba la khot da ki shipai dkhar hangto Ka bam ka long kaba la shet sat bha, ha ka rukom shet ki nong Madras, bad uta u Sahep ruh u la bam pura khlem jingsalia.

Kum lashai mynstep uta u Sahep u la ong ha la ka Mem kumne, "Mynta ka sngi te, nga la lap balei kane ka khar mrad ka ia pyndonkam da ka um, ban da ka kot te, la pluh artad "

* * * *

Uwei u briew u la leit sha uwei u khar peit kti.

"Ani ' phin long tymmen iaplok, shi taiw, ar taiw hadin," la kren kyndit uta u dkhar. "Ani ' phin long tymmen iaplok, Ani... ' "

"Ia kata te nga tip me," la kynrup ktien uta u briew, "Kaei kaba Nga kwah ban tip ka long, la ngan shah kem ne em?"

* * * *

Uwei u nongtrei ophis u la leit sha u doktor, u da ud ba u sngewthait sngewjrem ka met ka phad baroh Ynda u doktor u la dep eksamin ia u, u la ong, "Phi te phi donkam ia ka jingshongthait kaba pura Phi dei ban leit phai biang sha ophis kumne kumne "

* * * *

Uwei u briew uba la ngop bha ha ka dih, u la kem sa ka pang Te u la leit sha u doktor ban phah eksamin ia ka snam Hadien katto katne sngi u la leit phai sha u doktor bad kylli, "Kumno ka long doktor?" U doktor u la jubab, "Ym don snam phi, ha ka kiad jongphi."

* * * *

Ar ngut ki kynthei ki la ia kob ia ka jingnang ialap ki kpa jong ki, kiba long ki riw niam.

Kawei na ki ka la ong, "I pa jong ngi i lah ban ialap khlem da peit kot."

"I pa jong ngi lei i lah ban ialap khlem da pyrkhat," la ong sa kawei pat.

* * * *

Paralok — "Balei u iong u thylliej jong me katto katto?"

Bahdih — "Nga kum pynhap ia u bilor wiski ha ka surok ba dang shu dep siang rong."

* * * *

Uwei u bishop u la leit ialap shisien sha Siberia ka shnong kaba khriat bha, kaba dap tang da ka ior bad u thah. U la ialap ha ki briew hangto shaphang ka bneng bad ka dujok. Ka bneng, u la ong, ka dei ka jaka shong ki bahok bad ka long kaba pyangad bad sngewbang bha. Ka dujok pat, ka jaka shong ki nongpop, ka long kaba khluit katta katta bad kaba dap da ka ding suda.

Hadien kata, u bishop u la kylli ia kita ki briew, la ki kwah ne em ban leit sha bneng. Hynrei uwei ruh um man don u ban rah kti bad ong hooid Ha ka jinglyngngoh, u bishop u la kylli balei kim kwah leit sha bneng.

Uwei na kita ki briew u la ieng bad jubab, "Lada phi sah hangne, phin sa sngewthuh, balei ngi kwah leit sha dujok."

* * * *

Ka niam khristan ka long ka niam ba la phiah sha ki ba bun ki balang. Uwei u riwngseit u bym da tip bha ia kata, u la leit kai sha ri nongwei. Ynda ki trai shnong ki la kylli —

"Phi dei u khristan?"

"Em," u la jubab da kaba sngew sarong, "nga dei u Baptis."

* * * *

La khot sngewbha ia uwei u politishan uba jrong bad bapawkhmat ba un kren ha kawei ka skul nongkyndong. U Headmaster jong kata ka skul u la kmen shi katdei ban iadon lang bad kat uta u riew khmat Hynrei ha kajuh ka por, u la kwah, da ka lad ba kham khongwaiñ bad kham don akor, ban pynpaw ba uta u riewkhmat u dei ban kham pynlyngkot ia ka jingkren jong u.

Hynrei ynda u la ieng ban pynithuh ia uta u politishan (bajrong bad pawkhmat) ha khmat u paidbah, u la kem kyih kynsan, bad ha kata ka jingkyuh u la ong kumne—

“Bad mynta, paralok baroh, ñe i rangbah balyngkot bad badonburom jong ngi, in ai ha phi ia ka jingkren kaba jiong.”

* * * *

Uwei u shakri jong uwei u phadar, u la tuh shiphew tyngka na ka synduk buh jing-kynshew. U la shah kem bad la rah ia u ha khmat u phadar.

U phadar u la dumok bad kren bitar kumne, “Balei me tuh tang shiphew tyngka, haba me kwah tuh te balei mem tuh syndon da ki spah”

“Ha kawei pat ka por, phi phadar.” la ong uta u shakri.

* * * *

Uwei u ophisar bad uwei u klark k_i la
ialeit jingleit da ka rel. Ynda k_i la iaid
lait ia kawei ka steshon, la wan rung ha ka
kamra jong k_i, uwei u buaid ba la sma iw-
khong bha, uba da bsuh ialade hapteng uta
u ophisar bad u klark. U ophisar u la sat
sia ia kata ka jingleh u buaid, tangba um
nud ong eiei.

Hadien shiphang uta u buaid u la ioh-
thiah lyngngeh, bad u tad shu iohthiah, u
ophisar u la sdang pynpaw ia la ka jingdom

“Une ‘u briew u long kum u sniang,” u
la ong

U klark uba la kwah ban pynroh ia u ophi-
sar u la ong, “Hooið keiñ u long kum u ksew.”

Hamar kata ka khyllipmat, uta u buaid u
la peit liep bad u la ong, “Nga tharai nga
dei u jingthaw hapteng u sniang bad u ksew.”

* * * *

Ka Trai iing—“Lano phin ai ia ka bai wai?”

Nongthoh baduk—“Ngan ai noh tang shu
mar ia ioh ia ka pisa ban phah u nongshon
kot, lada u pynmih ia ka kot jong nga, kaba nga
mut ban thoh, lada nga ioh ia ka subjek kaba
biang bad lada don ba ai mynsiem.”

* * * *

Shisien, katto katne ki Jiw ki la phah
ia la ki khun sha America ban leit pule
Hadien katto katne por kita ki khun kila
kylla khristan noh. Kita ki Jiw ki la pyrshah
ia kane ka jingleh ki khun jong ki bad kumta
ki la leit mudui sha u rangbah lyngdoh ha
Jerusalem.

“Phi dei ban lehe ei ia kane ka jingkylla
niam jong ki,” ki la ia kyrpad.

Hynrei uta u rangbah lyngdoh jong ki ruh,
u la dum ka buit ka stad, “Ngan leh kumno,”
u la ong, “Ki khun jong nga ar ngut ruh ki
la kylla khristan ha America”

Kita ki Jiw ki la leit sha iing mane ban
mudui sa ha u Blei, bad hadien shiphang ki
la iohsngew ia ka sur jongu.

“Ko khun Isrel,” u la ong, “Kumno ngan
iarap ia phi? Nga ruh nga don ha kajuh ka
apot Kumba arjar snem mynshuwa, nga la
phah ia la u khun marwei sha pyrthci, hynrei
u ruh u la kylla khristan.”

* * * *

Shipai apkhyrdop—“Sangeh! Mano uta?”

Shipai wanshang —“U paralok, bad u bilor.”

Shipai apkhyrdop —“Paralok, iaid. Bilor, sangeh.”

* * * *

Ka ju long ka dustur jong ngi ban kren pynroh ia uno uno u briew uba la iap. Hynrei uwei u briew uba dang shu iap shen, u la long u briew uba sniew haduh katta katta ba ym don shuh tang iwei i dak bha ruh ha ka jinglong jong u Kane ka la buh ia ki nongwan pynshngaiñ lem ha ka khim khaht. Da kumno keiñ kin lah ban kren bha shaphang jong u? Hadien katto katne ba ki la iapyrkhat bynñiaw kumta, uwei na ki u la ong kysan—

“Tangba uto te, uba da bha dak shisha, phi”

* * * *

Kawe ka kmie ka la ong ia la ka khun samla kumne—

“Ong ia uto u samla jong pha ba un wan on noh shuwa ban dum.”

“Oh mam, ngam dei shuh ka khyllung”

“Ba kumta ruh keiñ pha, ba nga sa ong ba un wan on noh shuwa ban dum.”

* * * *

Kpa —“Phi pynat iano khun?”

Khun —“I tim i lok jong phi.”

* * * *

Uwei u prophesor klet bieit, uba leit jing-leit da ka rel, u la klet noh haei u buh ia ka tiket U la wad lut ia ki pla, ki synduk baroh ruh um man shem satia. U la sngew-lehraiñ, bad u la pan map na u nongkhrong tiket.

“Koit koit kam pher,” la ong u nong-khrong tiket, “phi dei u riew donburom, nga ngeit ba phi don hi ka tiket bad phi.”

Sa shiphang hadien, uta u nongkhrong tiket u la dei iaid biang sha bashong uta u prophesor bad u la sngewlyngngoh ban iohi ba u dang iit sah ia kata ka tiket. U la leit shajan bad ong,

“Nga la ong ia phi ba ym lei lei, balei phi shu khuslai sah ia kato ka tiket?”

“Hooïd, hooïd, ym lei lei, tangba ngan hap ban shem ia ka. Nga la klet haei nga dei ban hiar.”

* * * *

Nongkhrong — “Phi don shi tyngka ban leit dih sha?”

Nongthoh baduk — “Em ym lei lei, ngan sa pan nano nano ruh.”

* * * *

Uwei u samla uba kwah ban lait na ka jingshah pynrung shipai jubor u la leh mynleh matlah, ha ka intarbiw ban peit ia ka jingkoit jingkhiah jong u. Haba ki la ong ia u ba un pule ia ki katto katne ki dak ba la thoh ha ka kynroh u la kylli kylla, "Haei ka don ka kynroh?" Bad da kumta u lait.

Hadien katto katne sngi, uta u juh u samla, u la iakynduh ia u doktor ba ai intarbiw ia u, ha sinema. U doktor uba la ithuh ia uta u samla mar shu iapeit, u la byrngem, "Ha kato ka sngi me ong ba me matlah, me leh aiu pat ha sinema?"

"Sinema! Nga nang mut ka dei ka rei!" la lynñiar kynsan uta u samla, u da krad artad bak.

* * * *

Uwei u mahajon ba la sdang synlen u la leit phah khap shñiuh ha kawei ka dukan. Ka dor khap ka long san tyngka, hynrei u napit u la pan na u shiphew tyngka

"Balei me shim tam?" la byrthen uta u mahajon.

"Ka batam kam dei ka bai khap shñiuh," la phai ktien u napit, "ka dei ka bai it shñiuh."

* * * *

Para—"Mei, i kong kong imat i lah ban
iohi wat ha badum ruh."

Kmie—"Balei me ong kumta?"

Para—"Hynnin mynmiet i iashong kai bad
uto u samla ha badum, bad nga iohsngew ba
i ong, 'Wa, phi khlem khi tmaiñ ne'!"

* * * *

Uwei u nongpet kti u la iathuh lypa kumne,
ha kawei ka men armet

"Lada phi kha ha ka Sngi Balang, phin
ioh da u shynrang Lada phi kha ha ka Sngi
Thohdieng, phin ioh da ka kynthei."

Ka men armet ka la kha, ha ka Sngi Palei,
bad ka la kha syndon arngut, u shynrang bad
ka kynthei.

* * * *

Uwei u briew u la thied kawei ka pliang
miaw rnong, bad katba u dang siw pisa, u
nongdie u la kylli, "Bah, phi kwah ba ngan
thoh ia ki kyntien, 'Na ka Bynta ka Miaw' ha
kane ka pliang?"

"Em ym lei lei," la ong uta u briew, "Ka
lok jong nga kam ju dih dud, bad ka miaw
pat, ngam tharai ka nang pule."

* * * *

Ki paralok jong uwei u men iaplok ba la ioh ksiew, ki la iakynshoit ia u ba un wad briew biang da kawei, khnang ba kan sumar ia u ynda u la kham tymmen. U men iaplok u la sngewdei, bad u la sdang wad da ka samla. Kita ki paralok pat kim mynjur ia kata bad ki la iapynong lem ia u ba un wad da ka men iaplok ba la don ksiew kum ma u hi, khnang ban kham iahap ka ryta.

“Da lei lei ruh em” la ong u men iaplok. “Ngam sngew ei ei ban long u kpa rad, hynrei ngam kwah ban ioh da ka meirad.”

* * * *

Uwei u briew u la hiar na ka rel, hadien ba u la wan phai na ka jingleit ka bajngai. Namarba u la shu thiah baroh shi lynter lynti, um sngewthuh sngewthaw shuh ia ka por. U la poit ia ka sngi ha sahit, bad u la kylli ia uwei u briew baiaid najan,

“Ka sngi ka dang mih ne ka la sdang sep?”

“Tip,” la jubab uta u baiaid najan, “ngam dei uba nangne.”

* * * *

Nonghikai—“Haei ka don ka ‘Dead Sea’?”

Khynnah—“Ha bneng, Babu.”

* * * *

Shisien uwei u briew uba ju sngewtynnad ban iathuh khyllaw shaphang ki kam beh mrad jong u, u la iathuh khana ha ki lok shaphang ka jingleit siat sniang jong u sha bordar. Ha kata ka sngi u la iaid ia ka khlaw baroh kawei, u la ong, hynrei um man iakynduh mrad satia. Te ha ka jingthait bad ka jingsngewngiah ka mynsiem, u la kieng noh ia ka suloi ha tyr-peng, u da mut ban wan phai noh. Hynrei hamar kata hi ka por, u la ong, la wan mih kynsan uwei u 'niang khlaw bad ha ka jingkyndit ki la shu iapait sawtreit uwei ia uwei pat. "U peit ia nga, nga peit ia u," la ong uta u briew, "u peit, nga peit, u peit, nga peit..."

"Kata te," la kem ktien sa uwei na kita ki lok kiba sngap kai, "me la iakynduh para sniang "

* * * *

Nongdih — "Ah, ba ngan jin da loh biang ia ka lok."

Paralok -- "Shaei ka don ?"

Nongdih — "Nga la kum ia pein ia ka bad shibilor ka 'iad saw."

Paralok — "O, mynta pat me la kem byn-nud, me ?"

Nongdih — "Em me, nga kwah dih biang "

* * * *

Kynrad—"Sa kysiew ia nga lashai dang saw baje ho lih, ngan hap ban kem ia ka bus ba saw shiteng."

Shakri—"To hooid bah. Tangba ngan tip por kumno? Sngewbha sa iathuh lem maphi keiñ, ynda la dap saw baje, nangta pat ngan sa kysiew ia phi."

* * * *

Uwei u nongdih u la kyndit ha kawei la step bad u la iathuh ha la ka tnga ba u la ioh kawei ka jingphohsniew kaba sngewji bha

"Nga phohsniew," u la ong, "ba nga la kylla men iaplok."

"Phui mrad mrengi" la dud skai ka tnga. "U Blei un pynkylla eit kylla ksem kum ia kata kaei kaei, bad ai ba un pynkylla men iaplok pynban ia nga!"

* * * *

Uwei u briew u la wan her sha kawei ka thanat, u da dawa ba ki pulit ki dei ban kem ia u, namar u ong, ba u la tied ia ka lok da ka nap.

"Ka la iap ne em?" la kylli ki pulit.

"Ba kam pat iap keiñ nga sa wan march shane."

* * * *

Katba u dang dih sha, uwei u briew u la shem ba kata ka sha kam da thiang bha. Kumta u la pyrt a ka lok ba kan wan rah shini shuh. Ka lok ka la pyrt a kylla da ka Khasi khleh Phareng kumne.

“Ka shini ka lah ‘out of stock’.”

U khun uba iohsngew ia kata u la kylli na u kpa, ka mut aiu ‘out of stock’. U kpa u la jubab ba lada ym don ei ei shuh ha ung, ki shait ong ba lah ‘out of stock’.

Hadien katto katne sngi, la wan kai uwei u bahaing, bad u la kylli na u khun ia u kpa ka ung, uba dang leit kai ha kata ka por. U khun ruh u la jubab beit, “I pa i lah ‘out of stock’ phi mama.”

* * * *

Uwei u doktor u la ong ia kawei ka nongpang paj paj ba kan ang lut ia la ka shyntur nangta pat, khlem da peit ia u thylliej jong ka, u la sdang thoh dawai.

“Doktor,” la ong kata ka nongpang, “phi khlem da peit du ia u thylliej jong nga”

“Ngam donkam ban peit ia u thylliej jong phi,” la ong u doktor, “nga shu phah ang khnang ba ngan ioh thoh dawai khlem jingpynwit.”

* * * *

Tang hadien katto katne por jong ka jing-
iap noh u lok jong ka, kawei ka briew ka la
iashong sa bad u para jong u Hynrei namarba
ka tieng ioh shah kynnoh ha ki marjan marpa
ia la ka jingleh lap lah, ka la wah noh da ka
dur kaba heh bha, jong u lok ba la iap, ha
kamra pdeng

Te ha kawei ka sngi, kawei ka riwphylla
kaba wan kai ha iing jong ka, ka la kylli
shaphang uta u 'rang don mañ ha ka dur
Mar kumta hi, kata ka men iaplok ka la sei
la ka rumar bad ka la kynthah ia la ki khmat,
ka da jubab bynñiaw, "I ter i dei i hynmen
kynsi jong nga phi I bapli i dang shu khlad
shen "

* * * *

Kawei ka briew kaba la phyrnop bha ha
ka iakhalai, ka shait wan iing ynda la mied,
mied bha. Ha kawei ka mied, ka la wan
kham slem ban ia kaba ka ju wan. Bad na-
marba kam kwah ban pynthut ia u lok, ka la
law jaiñ noh ha kamra pdeng bad nangta pat
ka la par hi sor sha kamra thiah Hynrei
ha kamra thiah, ka la lap pynban ba u lok
u dang pule kot Tang shu iohi ia ka u la
kyndit thret —

"Wow Blei ' Balei kumne ? Pha la byndi
sa bad ki jaiñ ruh ne ' ?"

* * * *

Uwei u dkhót jong kawéi ka sèng pynduh kiad u la kylli kumne ia u paidbah u ba wan sngap ia ka jingren jong u .

“Tharai mynta nga buh shi borti ka um, bad shi borti ka 'iad saw hangne, bad nangta nga sa wan ialam ia uwei u kada, to ong ma phi, ia kano na kine u kada un dih ?”

“Ia ka um” la jubab kawéi ka sur na u paidbah.

“Bad balei un dih ia ka um ?” la kylli biang u dkhót ka sèng pynduh kiad.

“Namarba u dei u kada ” la jubab pat kajuh ka sur.

* * * *

Shisien la don uwei u nongthoh kot bapawnam uba shu lapmied tang bad la ki kot. Ka tnga jong u kaba la sngewngiah ia kata, shisien ka sngi ka la ong,

“Ba ngan da long ka kot te, nga tharai ngan sa lah ban don lang bad me baroh arphewsaw kynta.”

“Em phi kmie,” la ong u ta u nongthoh, “ba phin da long pynban da ka kalendar te, ngan sa lah ban bujli iaphi man u bnai.”

* * * *

Shisien uwei u draibar trok u la ialang paralok bad uwei u nongtrei ophis. Uta u draibar, u long u bym nang kren phareng, bad u shu tip tang ia kine ki kyntien kiba don hadien ka trok jong u "O. K.", "Tata," "See you later" bad kumta ter ter.

Ha kawei ka sngi u utei u draibar u la leit kai sha iing u paralok bad hadien ba u la dep bam dep diu u la khreh ban mih noh. U lok jong u ruh, u la iamih bad la ka lok ban leit on ia u Ha khmat jingkhong, kata ka lok ka la ong, "O K, Tata, see you later."

Mar kumta hi uta u draibar ruh u pyn-phai da kaba ong, "horn please."

* * * *

Ka Tnga — 'Sangeh' Sangeh' Ngin hap leit phai biang Nga la klet ban pynlip ia ka 'stove'. Shibit pluh sa ka iing baroh."

U Tnga — "Em, kam pluh. Nga la klet ban khang ia ka kor ha kamra sum."

* * * *

Nongbishar — "Kano me kwah? Shipheuw sngi ha phatok ne 500 tyngka?"

Myntuh — "Nga shim ia ka 500, phi Saheb"

* * * *

Shi kynhun ki nongialam jong ki shakri sor-
kar, shisien ki la leit iakynduh ia u Chief Minister
ban leit ud ha u, shaphang ka jingslem ha ka
kiew kam kiew jam ha ophis jong ki U Chief
Minister ruh, u la pynshah shkor bha ia ki
kumba u la ju leh, bad hadien nangta
u la ong, "Nga ngam ju khuslai ia kata. Wat
lada nga sah kum u Chief Minister baroh
shi jingim ruh, ngam pyrwa ei ei. Te balei phi,
phi da ia wan ud wan nam haduh katne
katne, haba phi la ialong kita ki LD, ki UD . ?"

* * * *

Kawei ka kmie ka la shoh ia la u khun
uba la leh tamsneng Uta u khun u la iam
shahu, bad ha ka jingtieng, u la phet rieh sha
khrum jingthiah Sa shiphang hadien, u kpa
u la wan par shata ban shim ia la ki juti,
bad mar kumta hi, uta u khun u la ong,
"Papa, phi ruh phi shahshoh ha i mei ne?"

* * * *

Ha restoran, uwei u briew u la waddong
ia ka jingbymbang ka sha.

"Bah," la ong u bera, "ia une u sla sha,
ngi la wanrah naduh Darjeeling te ' '

"Dei na kata ka daw seh, ba ka sa pjah
sa ka sha baroh ' ?"

* * * *

Uwei u samla, u la wan ialam ia la ka baiet sha iing khnang ba un ioh peit u kpa. U kpa u tang shu iohi ia kata ka briew u la tan pynstet ia la u khun sha kyndong bad u la pasiaw kume :

“Ngam pat ju iohi ia ka briew ka ban sniew jew haduh katne katne,” U la ong mian mian, “peit u tai u tmaiñ ha shyntur. Ki khmat ruh i kumba ki ia peit iwei ia iwei pat. Nangta de, sa ki bniat ruh kiba shyndied kum ka kynroh khlem sawar.”

“Pa, ym lei lei phi, wat da pasiaw,” la phai ktien u khun, “kaba kyllut te.”

* * * *

Uwei u briew u la iathuh ha u paralok—
“Me tip ba u thylliej ka kong Ther Lut u la iap shuliang? kam lah wat tang ban pynkhih ruh ”

“Shisha seh' Kata te, ngan da phah noh me ia ka lok ruh ba kan leit peit,” la ong u paralok.

“Balei, ka ia dei jingdei me?” la kylli uta u briew.

“Em, me.” la jubab u paralok “Ngan shu phah keiñ me, ioh ka dei ka jingpang baiabit kumno kumno.”

* * * *

Uwei u pulit u la kem ia saw ngut ki khynnah ba k₁ iakhalai ha ka jaka paidbah. U la kylli ia uwei na k₁, "Me leh aiu hangne?"

"Nga khlem leh ei ei phi mama," la jubab u khynnah banyngkong "Nga shu dei iaid lynti nange"

"Mame pat?" u la kylli ia u khynnah u baar

"Nga dang ap bus phi mama"

U pulit u la phai sa sha u khynnah u balai. "Nga lei lei tang bar ialehka₁ ruh ngam nang te, mama, kumno ngan ia-khalai?"

Uta u pulit u la pyllait ia baroh lai ngut kita k₁ khynnah hynrei u la bat ia u khynnah u basaw namarba dei ma u, uba don ia k₁ kot khalai "Kata te la dei ma me uba ia-khalai."

"Iakhalai?" la kylli kylla uta u khynnah u basaw. "Bad no ngan ia-khalai?"

* * * *

Kynthei—"Kumno, phi dang kynmaw ia nga? kham mynshuwa phi la phah kylli ia nga."

Prophesor klet bieij—"O, hooid mo, phi treh ne em kumto?"

* * * *

Uwei u briew ba dang shu dap thied Maruti, u la sei ia ka na dukan bad u la sdang ban niah khongwung khongwang ia ka surok baroh kawei U pulit u la bat ia u, "Balei me niah kali kadiang kamon, kamon kadiang kumne?" u la kylli. "Nga dang hikai niah, phi bah" la jubab uta u briew "Me hikai niah, me don laisen? Haei u nonghikai jong me?"

Uta u briew u la sei ia kawei ka enbelop na ka pla bad u la pyni ha uta u pulit, "peit kane, nga hikai niah lyngba ka 'correspondence', da kaba shu iathoh shithi," u la ong

* * * *

Kawei ka kot khubor ka la ai kawei ka jingpynbna (advertisement) kaba ong kumne :

"Hato, phi long u bym nang kot nang sla ?
Hato, phi long u bym nang pule ne thoh ?
Lada kumta, thoh sha ngi bad ngin sa ai jing-iarap ia phi "

* * * *

Pulit — (U dang 'phone' sha thanat) "Uwei u briew u la shah lute hangne, bad nga la loh bat ia uwei na ki."

Drokar — "Uba kumuo me loh bat ?"

Pulit — "Uba shah lute "

* * * *

Uwei u propheſor uba dang hikai ia ki khynnah pule doktor, u la pyni ha ki ia ka dur jong ka pla khun, bad u la ong ia ki san ngut ki khynnah shynrang kiba don ha kata ka por, ba kin batai ka dei kaei. Ha kajuh ka por u la ai sabut khyndiat, ba kata ka dur kam don ha u, ne ha uno uno na kita ki khynnah. Hadien shiphang, uwei na kita ki khynnah uba kham leh balaiſ, u la ong, “Ka dei ka jabiang, phi ‘Bu.”

o o o o

Katba ki dang iashong lang, uwei u briew u bym ju diſ ſikret, u la ong kumne, ha uwei pat uba dang mut ban diſ

“Phi tip, ba shi bynta na ka tдем uto u ſikret ka wan rung ha nga?”

“Kumta seh?” la ong uta u badiſ “Uwei u ſikret u shong dor 60 naja Te, lada ka long kumta, phin hap ſiew ia nga, la kumno kumno, kumba 20 naja na ka bynta une uwei.”

* * * *

Nonghikai— “Bor, kaei ka jing bakla ha ka-ne ka ſenten . “U briew bad ka briew u iaid ha surok?”

Bor— “Namarba barabor ki kynthei ki dei ban long nyingkong.”

* * * *

Kawei ka briew ka la leit muđui pyrshah
ia la u lok ba la phet noh, ha khmat u
nongbishar. Ka la don khatlai ngut ki khun, na-
duh uba dang shisnem haduh uba khatlai snem.
U nongbishar u la kylli ia ka

“Naduh mynno u tnga jong phi u la
phet?”

“Naduh khatar snem mynshuwa,” ka la
jubab.

U nongbishar u la shaiong ngaiñ U la
kylli, “Te kumno heit phi ioh kine ki khun
katne katne?”

Kata ka briew ka la leh mynlehrañ bad
ka la ong, “Phi i, u lok jongnga u shait
wan man ka por ban pan map.”

* * * *

U Tnga—“Mynta te, plam lah ban ong ba
nga uba klet bieij”

Ka Tnga—“Balei?”

U Tnga—“Kawei, namarba nga khlem klet
ban leit thep ia kato ka shithi Sa kawei pat
ia ka shatri ruh nga khlem klet shuh ha jingtrei.”

Ka Tnga—“Ka shatri?” “Phi khlem rah
shatri te h/nne!”

* * * *

Kawei ka nonghikai Baibil ha Sunday School, ka la kylli ia u Bob balei ba u slem

"Nga la mut ban leit khwai, tangba im-shah i pa," la jubab u Bob.

"Phi long uba donbok ban ioh kpa kum ma i, iba nang ban hikai kumta," la ong kata ka nonghikai "Te, i lah da pynshai em, balei ba phim dei ban leit khwai ha ka Sngi U Blei?"

"Hooiid," la jubab, u Bob, "i ong ba ym dap ata ban ialeit lang."

* * * *

"Ka pisa ne ka jingim'" la byrthen uwei u nonglute.

"Shim ia ka jingim." la phai ktien u men riwspah, "ia ka pisa nga donkam ynda la tymmen."

* * * *

Ka saibud ha ka ing uwei u plidar ka thoh kumne: "Haba don ka lad don ka lynti, haba don ka lynti, don ka aiñ haba don ka aiñ, don ka rul, haba don ka rul, don ka lieu lep, haba don ka lieu lep, don u plidar, bad hangne nga don, u Mr. So So, u nong-iasaid aiñ batbit."

* * * *

Shisien ha ka por eksamin, ha ka kolej
ba nga hikai, nga la lyngngoh ban iohi ia
uwe! u khynnah uba ha ka jaka ban
thoh shaid shaid, u la pyniapuh pynban ia
ki 'ti dew tuk shi tuk. Haba nga la leit ha-
jan ban peit, nga la shem ba u dang pyrshang
ban jubab ia ki jingkylli lyngkot kiba shu
dei ban tik. "Me leh au kumpe?" nga la
kylli ia u "Nga dang khan phi Bu," u la
jubab.

* * * *

Shisien pat, ha ka por eksamin hi, uwei
u khynnah u la ieng kynsan joit bad
u la tied dam dam, ia ka ben Nga ruh
nga la mareh pynstet, ban leit rah kot sada,
hynrei ynda nga la poi hajan, u la sei pyn-
ban ia i kot lyngkot iba u la wanrah lypa
na iing, bad u la ong, "Babu, ngan kopi
nangne!"

* * * *

Sa shisien pat, nga la kylli sa ia uwei u
khynnah "kumno, me lah bha hynne?
ki jingkylli ki eh ne em?"

Uta u khynnah u la jubab, "ki jingkylli
te ki suk, phi Bu; tang ki jubab te kiba
jwat."

* * * *

Uwei u briew u la wan ud ha uwei u doktor peit jabieng, ba u la lai phohsniew ia kajuh shi kajuh ka jingphohsniew. Man ka miet, u la ong, u shait phohsniew ia ki thei bhabriew ba ki rung ha ka kamra jong u, nangta pat ki sa mih noh.

“Balei, phim kwah keiñ ba kin rung?” la kylli u doktor peit jabieng.

“Em ym dei kata,” la ong uta u briew, “phi i, ngam kwah ba kin shu mih noh kumto ”

* * * *

Uwei u nongpyniaid jaka shong ha sinema u la kwah ban phah phut noh ia kawei ka bniat kaba pang.

U doktor bniat u la kylli ia u, “kaba kumno?”

U ta u briew u la jubab beit, “belkonı, kaba lai na kadiang.”

* * * *

U Bernard Shaw, u nongthoh drama ba pawnam ka Rı Bilat, shisien u la pynı kai ia la ka dur ha uwei u paralok, bad u la ong kumne :

“Kaba iphylla kane ka dur, katba nang mih ki sngi, ka nang kham ı samla samla.”

* * * *

Doktor jakoid—"Bah, nga lah ban tyrwa ei ei ia kato ka baiong khlieh jong phi?"

Bah—"Em phi ynnai, lada phi treh lei te, ngan shu ai ei baroh."

* * * *

Ha ka jaka shong ki biej, u nongsumar u batai kumne, ha uwei u briew sorkar—

"Phi iohi u tai u biej hangtai? U la kylla biej na ka bynta kawei ka briew ka bym treh ia u."

"U tai uwei pat, pyrshah bad u?" la kylli u briew sorkar.

"Oh, u tai," la jubab u nongsumar "namarba kato kajuh ka briew ka treh ia u."

* * * *

"Ei bah, phi iohi pulit mo shane shajan?" la ong uwei u briew.

"O, em keiñ phi, nga khlem iohi tang uwei ruh," la jubab uwei pat uba ieng kai hangta.

"To kata, sei ka pla pisa bad ai kato ka baje hangne!" la ong biang uta u briew, u da kaleiñ da ka shaku na khmat na khmat.

* * * *

Editor—"Phi thoh hi ma phi ia kane ka poim?"

Nongai jingthoh "Hooïd bah, kawei pa kawei ka laiñ."

Editor—"Lada kumta te, nga sngewtynnad shibun eh phi Bah S J. Duncan, ban iakynduh bad phi. Nga nang mut phi lah iap lah slem "

* * * *

Shisien uwei u phadar u la shah bat ha uwei u pulit namar u la ñiah stet than ia ka kali

"Nga pynmareh stet than ne rangbah " u la kylli

"Em phi phadar," la ong u pulit, "Phi shu her suki than "

* * * *

Shisien uwei u bishop u la leit bam ja na restoran Ynda ki la wanrah ia ka syrwa. u la mad ia ka, u da kylli ka dei kaei.

U bera u la ong, "Ka umshit doh syiar."

"Lada kumta," la ong pat sa u bishop, "khie leit rah ia kane ka um bad phah ia kata ka syiar ba kan iaid biang lyngba jong ka."

* * * *

Ka lok jong uwei u men riwspah, ka la khlad noh kynsan kynsan, bad la tuid u paid byllien ban leit on tep ia ka. Baroh ki heh ki hain jong ka sor ki la iapoi lut, bad jan baroh na kita, ki long kiba ia ithuh ia ithaw bha bad uta u men riwspah. Hynrei hapteng jong ki, la don ruh uwei u riwphylla uba iam kham jam ban ia baroh kiba don hangta U men riwspah u la lyngngoh, bad u la kylli na ki lok shaphang uta u briew "Phim tip seh," la pasiaw uwei na kita ki lok jong u. "ba utai u briew u dei u baieit ka lok jong phi ' '

Markumta hi, uta u men riwspah u la leit shajan uta u 'riwphylla, uba dang iam kynsluk bha, bad u la ong, da kaba thap met artad, "wat khuslai, me samla, wat da iam pait dohnud dohnam kumne Ngan sa shong kurim biang, bad khlem pep men sa iohlad sa shisien

* * * *

Myntuh — "Hynnin nga lute ia uwei u myllung."

Myntuh baar — "Hana ?"

Myntuh — "Hoooid me ! Tang ka baija jong u ruh arphew tyngka."

* * * *

La khot sngewbha ia uwei u ophisar dkhar, uba shait kob ba u nang bha ia ka ktien jongngi, ban kren ha kawei ka jingialang. Uta u dkhar ruh, u la pynkhreh ia ka jingkren jong u ha ka Khasi, u da mut ban pyniapngiah ia u nongsngap baroh, da kaba leh kumta. Hynrei ha lynti sha ka jingialang, u la klet noh ia ki ktien Khasi kiba mut 'thei bad 'rang donburom.' Kumta u la pynsangeh ia ka kali hajan kawei ka paiñkhana paidbah ban bud ia kita ki ktien nangta.

Ha ka jingialang, u la shem ba ki heh ki haiñ kiba iasngap ia u, kim da sngewtynnad eh ia ki kyntien jong u U la lyngngoh, bad hadien ka jingialang u la kylli na uwei u paralok khasi, balei ba kim sngewtynnad. "Ha ka jingshisha," la ong uta u khasi, "ka jingkren jong phi ka long ka babang. Tangba, balei phi leit sdang da kaba ong 'Ki paiñkhana kynthei bad shynrang' "

* * * *

Politishan (ha jingialang)—"Hoooid, da shisha shisha nga la iohsngew ia ka sur u paidbah, ba ka khot ia nga ban shakri ia la ka ri."

Politishan liang pyrshah (u pyrta) — "Ka shu dei tang u mawsawa'"

* * * *

Haba la bishar bha ia ka jingim jong uwei u bania ha pyrthei, U Blei u la shem ba k1 kam bha bad kam sniew jong u ki ia ryngkat. Te hadien ba u la pyrkhat sani bha, u Blei u la rai ban ai lad ia u bania ban jied h1, la un leit sha bneng ne sha dujok.

Khlem jingartatien, u bania u la ong, "phah ia nga sha babun ki men riewspah."

* * * *

Kmie — "Paul, shim kine k1 jingialehkai bym pyndonkam shuh u Bah bah. Peit, kiba dang ithymmai bha '"

Paul — (uba la sngewngiah ban ioh tang ia kiei kiei ba la iehnoh u hynmen) — "Mei, lashai un da iap u Bah bah, ngan hap ban iashong sa bad ka lok jong u ruh keiñ?"

* * * *

Bu rit — "Hynnin nga pyniap san tylli ki skaiñ Lai ki shynrang, ar pat ki kynthei."

Bu heh — "Kumno me tip kynthei, shynrang?"

Bu rit — "kaba suk. Lai tylli ki dem ha ka jingkh1 tmoh i pa, ar pat ha u lipstik i mei."

* * * *

Uwei u Marwari, shisien u la ai jinghikai
ia u khun halor ki kam khai pateng U la
ialam ia u khun sha dukan bad u la phah kiew
ia u halor tnum, u da ong ia u ba un ieng
ha tmier jong kata ka tnum.

"Ha tmier, papa!" la kylli kyndit u khun.

"Hooïd, hamar tmiei hi."

"To kata," la ong uta u khun ngeit sneng.

"Mynta pat, nga tang shu ong kynthih, sa
kynthih ho lih."

"Naduh nangne!" la lynñiar uta u khun,
"nangne shato ka lah don 20 phut!"

"Balei, mem shaniah ia nga?" la kylli uta
u kpa. "Lada me kwah ban tip kumno ngi
leh bisnes, me dei ban ngeit katba nga ong"
Bad ha kata ka por u la pyrta artad, "Kynthih!"

U khun ruh u la kynthih U la hap 20
phut sha madan bad u la lynñiar hi khang
U kpa ruh u la leit mareh sha u khun uba
la thiah tytar, ba la jngem bad pang lut ka
met ka phad, bad u la ong, "Khun, kato keiñ
dei ka lynnong kaba nyngkong. Wat Ju Shaniah
lano lano!"

* * * *

Kmie —“Bu rit, balei phi runar kumne? Ale seh doh ia i anti.”

Bu rit—“Ynnai ngam treh' Nga tang shu doh in sa thap kumba i thap ia i pa hyanin.”

* * * *

Katto katne ngut ki briew ki dang iashong kai ha kamra pdeng jong kawei ka briew kaba la khot sngewbha ia ki, katba u khun jong ka u dang pynkyang da ka jingrwai, ‘heavy metal’—

Ka Nongkhot sngewbha — “Sngap, sngap kata ka jingrwai, kaba sngewbang ym dei?”

Uwei na kiba wan kai—“Balei kong?”

Ka Nongkhot sngewbha—“Kata ka jingrwai te, nga ong kaba sngewbang.”

U juh uba wan kai—“Ade, ngam lap ba loh-sngew, phi kong Ka khywin than kata ka jingrwai mrad, ban ia kren ei ei ruh, ym sngew-thuh sngewthaw shuh.”

* * * *

“Phi, nga ithuh, phim pat nang ban thok ha ka rukom ka ban pynngeit,” la ong u nongbishar ha uba shah-bishar, “namar kata, phi dei ban buh noh da u plidar.”

* * * *

Ka Alka ka la wan mareh sha ka kmie ban iatbuh ba u samla jong ka u la pas doktor, ka da pynbor ruh ia ka ba kan pyniathoh nob kloī ia kī, mynta ba u samla jong ka u la dep pas.

“Ap keiñ khun,” la ong ka kmie “aī lad ba un da ‘practise’ shuwa shī snem ar snem.”

“Ngī lah dep praktis bunsien, te mei!”

* * * *

Lakhot ia uwei u Minister ban long u nongsam buskit ha kawei ka jingialehkaī phutbol phainai. Shuwa ban sam ia kī buskit, la kyrpad ia u ba un aī shī kyntien ar kyntien. Bad u la sdang, “Nga sngewsih ban iohī, ba mynta u snem tang ar tylli kī tim kī la rung sha ka phainai. Ngī don da kī spah kī klob phutbol ha ka rī, te to ngin ia pyrshang tynggeh, khnang ba khambun na kī tim kin ioh rung sha ka phainai ha une u snem u ban wan”

* * * *

Shisien, kawei ka kmie, skaiñ ka dang iaid kai bam lyer bad u khun rit jong ka, halor ka maloi jong uwei u synlen.

“Nga kynmaw bha ia kane ka jaka,” la ong ka kmie ksaiñ, “dang shisnem arsnem mynshwa, kane ka jaka ka dap da ka khlaw suda. Mynta te ka la kylla rī shyiap lut.

* * * *

U nonghikai ka sarans baiadei bad ki mrad ki mreng, shisien u la hikai ia ki khynnah klass kumno ban puid ia ka jakoid, u da pyni ruh ia ki snier ki snap, ki dohnud doh-jem jong kata ka jakoid. Nangta pat u la kylli ia ki, "Lada phi ot tukra tukra ia u briew kumne, aiu phi khmih lynti ban lap?"

Uwei na kita ki khynnah, u la jubab, "Nga te, nga khmih lynti ban lap ialade ha phatok, phi Babu."

* * * *

Uwei u sadhu ba la ban khia ka duk, u la rai ban phet noh na kawei ka shnong ban wad ia ki jaka ba kham pahuh. U la khot ia ka dorbar shnong bad u la ai ha ka ia kine ki daw:

"Kaba nyngkong, phi phim iaieit ia nga, namar phim ju ai ei ei na ka bynta ka jing-im suk jong nga," u la ong

"Kaba ar, phi phim iaieit iwei ia iwei pat, namar mynta la slem bah, ngam ju loh pyniathoh shuh iano iano"

"Bad kaba khatduh, wat u Blei ruh um ieit ia phi, namar mynta la slem bah, ngam ju loh lad shuh ban pyniaid wat tang ia kawei ruh ka leh niam khatduh."

* * * *

Uwei u ksew jong uwei u napit, u la peit hi kmang katba dang khap shñiuh u trai Te uwei na kita kiba phab khap shñiuh u la ong, "U ksew jong phi imat u itynnad ba Lhap shñiuh ma phi."

"Ym dei eh kata," la jubab u napit, "phi i, teng teng nga shait kum khap ruh ia ka shkor ki briew, bad dei ia kine ki doh lyng-khot ba u ap."

* * * *

U kpa uba la ngiah ia u khun uba lap-mied tang ka kam kai, u la sdang sneng kumne :

"Jim, mynta me la sdang samla, balei mem leh tip-briew tip-nong noh ? shubuh mynta, nga iap kynsan kynsan, haei men don ma me ?

"Nga te hangne," la ong u Jim, "hynrei, phi seh, haei phin don ?"

* * * *

Duna—"Hynnin kawei ka briew kaba iaid ha surok, ka kup da ka shatri kaba lah pei lut. Hynrei ka khlem jhieh pat de."

Kpa—"Kumno ka khlem jhieh ?"

Duna—"Ba khlem slap te."

* * * *

Kine k1 long k1 jingkyll1 bad k1 jubab ha
kawe1 ka intarbiw :

Uei u kapten jong ka kriket ha ka r1 ?
Azharuddin.

Uei u lah duh jong ka tennis ha ka r1 ?
Zeeshan Ali.

Uei u lah duh jong ka "snooker" ha ka r1 ?
Yasin Reza Merchant.

Jer kyrteng ia u nongthoh ba la kha ha
India, uba 1oh ia ka "Booker prize" na Bilat.
Salman Rushdie.

Mynta pat jer kyrteng ia uba tbit tam ha ka:
Hok1 — Mohammad Shahid.
Poitri — Ali Sardar Jafri.

Akting — Naseeruddin Shah bad Shabana
Azmi
Histori — Irfan Habib.

Jingrwai — Mohammad Rafi
Thoh kot khubor — M J Akbar.

"K1 Muslim suda ' La j1a a1u mo ia k1
Hindu ha r1 India ? la kyll1 lyngngoh u nong
intarbiw.

* * * *

Uwei u doktor peit jabieng, u la leit jngoh ia kawei ka skul ki khynnah rit.

“Kine ki khynnah te kong, kim patiaw ei ei ruh ia ka jinghikai jong phi,” u la ong, “bad nga lah da kaba suk eh ban pynshisha ia kata.”

Hadien kata u la phai sha ki khynnah bad u la ong ia kawei ka khynnah ba kan ai ha u, uwei u dak jingkheif. Kata ka khynnah ka la ai da u 35 U doktor ruh u la phai sha ka blak-bord bad thoh da u 53 Sa uwei u khynnah u la ai da u 19. U doktor sa shi-sien u la thoh da u 91. Sa uwei pat u khynnah u la ai da u 47, bad u doktor sa shi-sien pat u la thoh da u 74. Hadien katto katne minit jong kane ka jingthoh khongpong, uta u doktor peit jabieng u la phai sha ka nonghikai, bad u la sdang ong, “Phi i kong, kim...”

Hynrei ha shuwa ba un lah pynkut, uwei na kita ki khynnah skul u la pyita, “66! To ngin iapeit aiu phi lah ban leh ia u.”

* * * *

Ka saiñ ha surok — “Kham bha ba slem 15 minit ha kane ka pyrthei ban ia kaba kham kloï 15 minit ha kawei pat. Jingstet : 15 mer ha ka shi kynta.”

* * * *

Uwei u nongrep uba la bitar lep ban
up ba u khun jongu u la pheil ha ka jing-
kheĩ, u la leit kynroi ia u nonghikai :

“U khun jong phi uba tasngeng,” la ong
u nonghikai “Nga la ai ia u da ka jingkyli
kaba suk ruh um lah Nga la ong ba, lada
u don 2 tyli ki kait, bad nga ai shuh sa 2,
katno un don baroh ? U jubab pynban,
‘lai’”

“Tang na ka bynta iwei i kait eitmat,
phi pynpheil ia u khun jong nga !” la byrthen
uta u nongrep. “Heh kane ka pisa, thied
shi nat ar nat Tangba, pyn pas ia u khun
jong nga”

* * * *

Prophesor -- “Balei me slem ?”

Khynnah -- “Namarba ka klass ka lah
da sdang shuwa ban poi ma nga.”

* * * *

Rose -- “Pa, i mei imat im nang phi ban
ri khun.”

Kpa -- “Balei phi ong kumta, khun ?”

Rose -- “Te, haba ngam pat sam thiah,
i phah thiah ! Haba nga dang kwah thiah i
kysiew !”

* * * *

Ka saiñ ha surok — “Ieit ia la u para-marjan, tangba, ym haba dang ñiah kali.”

* * * *

Ka saiñ hajan ka hostel ki khynnah kynthei—
“Phī khlem peit ia ka surok ”

* * * *

Kpa—“Kumno u Jimi u leh ha ka Histori, kmie ?”

Kmie—“Um da lah bha phi kpa Tangba kumno un lah uba phi' Kī kylli ia kiei kiei kiba la jia ha kī por kiba tang ia u ruh ym pat kha.”

* * * *

“U shñiuh ka kmie u Rang te, u la shu lieh lut tang na ka jingklusai.”

“Khuslai ia kaei ?”

“Ban pyniong biang, ne pynsaw ”

* * * *

Hadien jong ka trok — “Lada phi thiah, ha ñing kin iam.”

* * * *

Ka saiñ hashuwa ka khongdong — “Khmih lynti ia kaba phim khmih lynti.”

* * * *

Kmie—"Bam mum mum uto u palong khun, ban dup khlaiñ ki bniat."

Khun—"Te balei phim ai ia i parad?"

* * * *

Ka kmie, u kpa bad u khun, shisien ki dang ia peit T V.

Nongkren T.V.—"Bad kane ka dei ka Miss India!"

Khun—"Wow!"

Kmie—"U khun jong nga u la samla."

* * * *

Uwei u nongdih uba la dih palat ban ia kaba u dei ban dih, u la ieng jawsheh harud surok, bad ynda la wan iaid uwei u briew nangta, u la kylli, "Bah, haei phi ka don ka shiliang surok?"

Uta u nongiaid lynti u la kdew sha ka liang pyrshah jong kata ka surok, bad u la ong, "Katai hangtai" Uta u nongdih pat u la meh ding kynsan laiñ bad u la ong, "Me mut ban pynkylla sniang ia nga' Hynne nga dang kylli ia uto uwei u briew ia kajuh, u kdew shane, me pat me kdew ia nga shatai!"

* * * *

La mih na kawei ka iing, ka jingiamai
iania kaba sngew shyrkhei, bad katto katne
na ki nongiaid nongieng ki la sdang ban ialum.
Kynsan kynsan ka jingkheng ka la phie bad
uwe u khynnah rit u la mareh shabar. "Khun,
ba leh aiu, mo?" la kylli kawei ka tymmen
na pdeng kita ki briew "Ki ian'a ki kmie
ki kpa jong phi, ne?"

"Hooi," la ong uta u khynnah, "barabor
ki shait iania kumne."

"I ei i kpa jong phi, mo?" la kylli biang
kata ka tymmen.

"Dei ia kata keiñ ba ki shait iania bara-
bor."

* * * *

Ia uwei u nongthoh kot ha ka phareng,
la thung kum u nongpyniaid ia kawei ka jing-
ialang ki nongthoh kot ha Shillong Ha ka
jingkren sdang jong u, u la ong

"Thei bad rang donburom baroh' Ka long
ka jingduh kaba khraw ia ka thoh ka tar ha
ka ktien phareng, haba ki myllung kum U John
Keats bad U Shelley ki la shu iap khlem dei
por Nga ruh, nga la sdang troiñ ka met bad
ha kine ki sngi lei lei, ngam sngew kotkyrdoh
shuh—"

* * * *

Ma ka—(ha u myllung salit)—“Nga thara
baroh ki riewkhrav ki long kiba kyreit, mo?”

Ma U—“Katto katne ki long kumta—Nga
te ngam kyreit phi”

* * * *

Paramarjan “Phi ong ba ka jingwiar u
ksew jong phi, ka kham ma ban ia ka jingdait?”

Kong Iashah — “Hooïd ”

Paramarjan —“Kata te, wat leit shah phi da
lei lei ruh ba un wiar. Myntan myntan u dang
shu dait ia nga ”

* * * *

Kpa—(U dang mai ia u khun) — “Lang,
me te uba lalot. Me leh kum u sniang, me
tip em u sniang u dei uei ”

Khun — “Hooïd pa, u sniang u dei u khun
jong u sniang.”

* * * *

Para'ok —“Ki iathuh ia nga ba ito i nia
jong me, iba shong samla, i iap suk.”

Pyrsa—“Hooïd me Me i, i iohsngew ba u
ong u phadar, ba ia ki jingiashong kurim la
pynbeit ha bneng.”

* * * *

Doktor—"Ka thie thie ka samla ba nga ient
eh ma nga."

Paralok—"Te balei mem iathoh bad ka?"

Doktor—"Kumno ngan iathoh? Ka dei ka
nongpang barem dor tam jong nga."

* * * *

"U pang khmat namarba u shong ung mar
pyrshah bad ka Y. W C A."

* * * *

Uwei u doktor u la ong ha uba shah puid,
ba u don ka khubor babha bad basniew ban
iathuh ia u

"Kaei ka khubor babha, doktor?" la kylli
uta uba shah puid

"Ka kjat pang jong phi ka lah jan jem."

"Kaba sniew pat?"

"Nga lah kum ot bakla ia ka kjat bha "

* * * *

U nonghikai u la kylli ia u khun jong
uwe i u nongkhaii, don katno samoi ha ka
s'i snem. Uta u khynnah u la ong, "Ar. Ka
por thied bad ka por die."

* * * *

Ha kawei ka jingialang ki nongthoh poitri Urdu, la khot ia uwei u myllung ba un pule ia ka poim kaba u dang shu dep thoh. Uta u myllung u la plied ia ka kopi jong u bad u la sdang pule ha ka maik.

“Ar tylli ki sopti bad ar tylli ki patlun.”

“Wa' wa' wa' wa'” la wan ka jingiaroh na u paidbah.

“Lai tylli ki banian bad lai jur ki jainsem ”

“Wa' wa' Bahut khoob (kaba sngewbang) ! ” la wan biang ka jingiaroh na u paidbah.

Uta u myllung u la sangeh kynsan, u la peit ia ka kopi, U la phai sha u paidbah bad u la kynhied, “Me iaroh ia kaei ma me? Nga la kum rah bakla da ka kot buh jingkheim ka lok, bad kine ki dei ki jaiñ ba ka la leit ai ha u dhubi ”

* * * *

Nongap mied ha hostel — “Me mut ban doh ne ia kato ka khynnah ?”

Khynnah skul — “Em, phi bah ”

Nongap — “Lada mem treh doh te, heh bat kane ka lynten kata.”

* * * *

Uwei u briew uba la ibha ia kawei ka thei bhabriew, u la shu bud tdong ia ka miet la bad sngi wat la u la ju shah tim bunsien Ha kawei ka sngi, ki paralok jong u ki la iohi ba ka shyllang jong u ka la mih phan. Ki la ia kylli baroh baroh shaphang kaei kaba la ja. Uta u rang satar u la ong kumne "ka ba iet jong nga phi, ka ai syntiew Tangba ka ai syndon bad u khiew"

* * * *

Hadien ba ka la pyniap ia la u tnga, la wanrah ia kawei ka briew ha u nongbishar Kata ka briew ruh ka la kubur ia la ka jingleh la jong, tangba ka la kyrpad ha u nongbishar ba un kynmaw, ba mynta ka dei tang ka men iaplok, ka riw kynthei marwei kaba don haduh 6 ngut ki khun ban pyndap bam

* * * *

Nongkhot bam—"Tomi, shim seh, bam shuh"

Tomi—"Keiñ noh phi, nga lah kdang. Lah shlei"

Nongkhot bam—"Te shim kito ki soh, ki kiek Thep ha pla, sa bam ha ung."

Tomi—"Keiñ noh phi, ki pla ruh ki lah shlei."

* * * *

Baroh baroh ki la ia ong ia uwei u Syiem
hyndai ba u iasyiem dur bha bad uwei u dhubi,
bad ba u ialong kum shipara bad u

Uta u syiem u la sngew pisa jingmut,
kumta ha kawei ka mied u la leit jar jar sha
ing uta u dhubi bad u ia kylli -

“Ka kmie jong me ka shait wan ai jaiñ
ne, sha ing syiem jong ngi, mynba dang im
u kpa jong nga?”

“Em phi pa 'iem,” la ong uta u dhubi,
“tang i papa te i shait leit shim ia ki jaiñ ka
mahader.”

* * * *

Nongthoh bapawnam -(hadien ka jinglathuh
khana kaba kham jrong shaphang ialade)--
“Tangba lah biang phi katto shaphang jong
nga To ngin iakien noh shaphang jong phi
lathuh ia nga, phi sngew kumno ia kato ka
kot thymmai jong nga?”

* * * *

Rang phawar—“Ani, ba ngan da loh iathoh
ma nga bad phi te...”

Syiem ki thei bhabriew—“Wat khuslai.
Ngan sa buh ia ka kyrteng jong phi ruh ha
ka lis kiba kwah iathoh.”

* * * *

Ka nonghikai skul ka la kylli ia ki khyn-
nah rit, katno ngut kiba kwah leit sha bneng.

“Kito kiba kwah poi bneng rah la ki kti.”

La jan baroh na ki kita khynnah ki la ia
rah kti, lait tang uwei i khynnah kynthei iba
shong kli kti khop khop.

“Balei, phim kwah poi bneng ma phi?”
la kylli ka nonghikai.

“Em phi kong, i Mei i ong ba tang shu
lait na skul, sa wan beit sha ing,” la jubab
ita i khynnah rit

* * * *

Ka notis ha kamra thiah jong kawei ka
hotel —

“Wat dii sikret ne leh kano kano ka kam
jaboh ha jynthiah”

* * * *

Kawei ka briew ka la leit ud ha thanat.
“Mynshisngi u lok jong nga u la leit iew
ban thied phan, hynrei haduh mynta ruh um
pat wan mih.”

“Balei phi khuslai?” la jubab uwei na ki
pulit kiba don hangta. “Phi lah ban shet noh
da uwei uwei u jhur.”

* * * *

Shuwa ban sdien phasi ia u, uwei u
nongpyniap briew u la mudui ha u nongsdien
phasi :

“Nga tang ka ja step ruh ngam pat ioh ”

“Balei me wan ud ha nga ia kata ” la
jubab u nongsdien phasi “Ka kamram jong
nga ka shu long beit ban peit, ba men nym
ioh ia ka ja mied ”

* * * *

“Pa pa, haei kha ia phi ?”

“Ha Sohra.”

“Haei kha ia i Mei ?”

“Ha Khliehriat.

“Haei kha ia nga pat ?”

“Ha Shillong ”

“De kaba phylla mo ' kumno ngi lai
ngut ngi ia poi lang hajuh ?”

* * * *

Ka tnga — “Baieit, hato don eiei shuh
mo, nalar ka jingieit ha ka jingim ?”

U tnga — “Shano phi leit don, lait na
ka jingieit Lah jan ioh ja ne em ?”

* * * *

Uwei u briew u la iohi ia uwei u bie'j
ba u dii sikret, u da buh ha shyntur da ka
bynta kaba meh ding

“Hei!” la halla uta u briew “Balei me
kbum ha shyntur da u sikret uba meh ding?”

U bie'j u la pyinkhih tyrpeng bad u la ong.

“Ngan leh kumno, ban thied shrut ruh
ngam ioh”

* * * *

“Mynta ka sngi ym don shñiuh ha ka
sopti jorg me!” la ong ka tnga tharai sniew

“Tc balei lada ym don?” la kylli u tnga.

“Ong klo!” la byrngem pat ka tnga, “bad
ka ksew khlem shñiuh aui me iaiaid mynta
pat?”

* * * *

“Phi lah ju leit sah teng ha phatok?”
la kylli u nongbishar

“Em phi saheb” la jubab uba shah tian
bishar, u da iam kynsluk artad

“To to wat da iam, mynta ka kynti te,
ngan ai lad noh ia phi”

* * * *

Ki 5 tylli ki rul jong ki Komiwnis ki long :

Wat nym pyrkhat.

Lada phi pyrkhat, wat nym kren.

Lada phi pyrkhat bad kren, wat nym thoh

**Lada phi pyrkhat, kren bad thoh, wat nym
soi**

**Lada phi pyrkhat, kren, thoh bad soi, wat
nym lyngngoh ia kaba bud**

* * * *

**Shisien uwei u stad jingkhieñ u la ong
kumne, shaphang ki kynthet.**

**“Ki kynthet ki long ki nongkheñ jingkheñ
kiba pnah bha Barabor ki shait dibaid ia ka
ryta la jong da u 2, ki multiplai ia ka tulop ki
lok da u 5, bad ki shait kheñ lang pat, katto
katne snem ha ka ryta jong ki paralok”**

* * * *

**Ka samla — “Hato phin iet ia nga kum-
juh ha u December ruh, kumba phi iet ha u
February ”**

**U samla — “Ngan iet kham bun keñ,
thet Ha u December te ki sngi ruh ki
kham bun ”**

* * * *

Uwei u nongtrei sorkar u la shah kem namar ki kam bam tyngka jong u U paralok jong u ruh u la leit peit ia u ha phatok, bad u la kylli "Mynta pat men leh kumno ban lait nangne?"

Uta u briew sorkar, khlem jingpyrwa u la ong, "Nga shah kem ba nga shim pisa, ngan pyllait da kaba ai pisa"

* * * *

"Balei phi leh sngewsih katne katne, lok?"

"Ka tnga jong nga phi, ka la smai ban nym kren shuh ia nga haduh shi taew."

"Te balei phi khuslai sa ia kata?"

"Em phi, phim sngewthuh Mynta ka dei ka sngi khatduh jong ka jingsmai jong ka."

* * * *

Nongbishar—"Phi kubur ne em, ba phi la tied ia la u lok da ka shuki kaba don hajan?"

Kynthei--"Nga kubur, saheb."

Nongbishar—"Te balei phi leit tied da ka shuki kumta?"

Kynthei- "Namar ba ka miej ka khia than."

* * * *

Ka lok jong uwei u Ophisar rangbah ka
la phla ha la ka shakri—

‘Nga imat u lok jong nga u iaiaid, te pha,
bad kato ka steno jong u.’

“Hana' Ngam ngeit'” la kren kyndit kata
ka shakri, “phi shu ong tang ban pynbishi
ia nga.”

* * * *

“Ka thei sotti ka ban iathoh, barabor ka
shait phong da kiba lieh,” la ong u nong-
kren, “ban pyni ia ka dak ka jingsuk, namar
ha ka jingim jong ka ka sngi iathoh ka dei ka
sngi kaba kmen tam.”

“Te balei heit,” la kylli uwei na ki nong-
sngap, “Ki shynrang ki shait phong da kiba
iong?”

* * * *

Uwei u men duk u la iangat shong taxi
lang bad uwei u men riewspah.

“Katno ngut ki trei ha ka ophis jong phi?”
la kylli u men duk.

Uta u men riewspah u la pynran shyntur
bad u la ong, “Nga tharai, kumba shi pawa
ei ei na ki”

* * * *

Thok — “Hok, me lah ban ai kyliang .
nga shiphew tyngka ””

Hok — “Ngam ai ia u paralok te me.
ngan ai iano pat ””

Thok — “To ai mo ong Tyngba ai tang
san tyngka ”

Hok — ‘ Balei tang san haba me pan
shiphew ?”

Thok — “Me i, lada me ai ia nga tang
san tyngka, ngan shah ha me san. Bad namai
ba me la ai ia nga san, men shah ha nga san
Te lah iadep !”

* * * *

“Me mut ban ong ba men da iania bad
ka lok me shait jop ma me, me shait ioh
pynkut ma me.”

“Hooid me Barabor nga shait pynkut
da kaba ong to hooid, ieid’ ””

* * * *

Bor—‘ Men leh kumno lada jia ba iap noh
ka lok’ ””

Sor—“Ngam khuslai, ngan shu buh da
ka ‘cook’ .”

* * * *

Nonghikai—(uba dang phah pule lyndet ia ka poim u Tagore) — “Mem lah ? U Tagore u la da thoh poitri ha ka por ba u dang kat me ”

Khyannah — “Bad u la dep ioh ia ka Nobel Prize te Bu, ha ka por ba u don kat phi.”

* * * *

Babu — “Shan, kaei kaba kham jngai, ka China ne u bnai ?”

Shan — “Ka China, Bu.”

Babu — “Balei me ong kumta ?”

Shan — “Ia u bnai ngi iohi man ka mied. la ka China ngim ju iohi.”

* * * *

Kane ka dei ka phawar ba shait sngew-tynnad eh ki khar Bang :

“O doktor, ngi ainguh ia phi,
phi long u hynmen rangbah
jong u blei ka jingiap, u Yama.

U Yama u shim tang ia ka jingim,
phi te, phi shim bad pisa,
bad jingim.”

* * * *

Ha kawei ka restoran standard, la wan rung u 'minister,' bad mar sien rung ma u, uwei na kita kiba shong bam u la ieng kynsan joit. Mar ia iohi ia kata, uta u 'minister' u la pynat shadem phar shaphia...

"Shong sieh, shong sieh' Kam lei lei, kam lei lei'" U la kren kylluid mynsiem, u da thap met artad ia uta u briew.

"Balei' ?" la kylli lyngngoh uta u briew uba ieng. "Ngam lah keiñ tang ban leit shim um, na katai kawei ka miej hangtai ruh'?"

* * * *

Ka lok—"Naei me ioh ia kato ka shatri ?"

U lok—"Na kawei ka para."

Ka lok—"Me ong du, ba mem don para kynthei"

U lok—"Nga ong keiñ. Tangba peit seh, ka thoh kumta te ha uto u jingbat"

* * * *

"Mynta ka dei ka sngi kha jong nga," la ong uwei u bukhir, "wat salia ia ka jing lut tymmen, ai kait shuh sa kawei ia uto u laeit"

* * * *

Uwei u briew hapoh bus, u la khaporip tiaw mar shu iohi ia ki katto katne ki kynthei kiba dang shu kiew. Haba u kondoktor u la iohi ia uta u briew ba u iohthiah, u la leit kyrsiew :

“Ei bah, khie noh ? Shibit ynda poi ruh phin nym tip.”

“Em me, nga khlem iohthiah,” la ong uta u briew.

“Phi khlem iohthiah ? Phi khapbrip ngaiñ ngaiñ du ?”

“Nga shu khapbrip ba ngam lah peit ia ki kynthei kiba shu ieng”

* * * *

Uwei u samla uba mut ban iaphet tuh bad la ka bareit, u la kiew ia ka jingkieng bad tied tok tok, ha ka jingkhang it. Ka bareit ruh ka la phie suki jai.

“Phi lah dep?”

“Ssh' Wat hala eh ioh iohsngew i pa'”

“Ym lei lei phi,” la kren shngaiñ ma u, “ithie i pa jong phi i pynbat jingkieng hang-thie.”

* * * *

Nong intarbiw — “Kaei ka lama lai rong?”

Nongwad kam — “Nga lah klet, phi bah.”

Nong iatarbiw — “Kaei katai kaba her
ha ung u Lat?”

Nongwad kam — “Oh hooið : Ka paro !”

* * * *

Ha shnong ki diko bam doh briew :

Nongialap niam (— Ha uwei na ki diko)—
Balei me peit shin ia nga katne katne?”

Diko — “Namar nga dei uba dei peit ia
ka bam ka dih.”

* * * *

“Doktor,” la ong ka nongpang da ka jing-
sngewdiaw mynsiem, “Phi lah thikna shisha ba
ngan koit? Nga la ju iohsngew ia ki jingjia
ha kaba ki doktor ki la kum batai bakla—ki
sumar ia u briew ba pang tyrha u tor (pneu-
monia) hynrei hadien pat ki shem ba u iap
pynban na ka pang-shit (typhoid).”

“Kita baroh ki khana kai” la kren dom
u doktor. “Lada nga sumar ia u briew ba u
pang ‘pneumonia,’ un iap ruh na ka ‘pneumo-
nia !”

* * * *

Sahap — (Ha uwei u khar Hindu uba dang buh mithai ha jingtep ka lok jong u) — “Me tharai ba ka lok jong me kan wan bam ia kito mithai, ne?”

Khar Hindu — “Phi pat sahep, phi tharai ba ka lok jong phi kan wan sma ia kito ki syntiew?”

* * * *

“Te, kaba sngewsih mo!”

“Kaei?”

“Em, nga iohsngew ba i lok jong phi i lah iaphet bad uto u draibar jong phi?”

“Ooo.... Nga lah mut ban beh noh hi te ia uto u draibar.”

* * * *

“Iathuh hok ia nga, doktor katno per sen nga don lad ba ngan koit?”

“100 per sen. Phi i, ki dak ki shin bad ki jingwad bniah baroh, ki pyni khyndai ngut na ki shiphew kiba ioh ia kane ka jingpang ki shait iap. Te khyndai ngut na ki nongpang jong nga ki lah dep iap lypa na ka. Bad phi dei uba shiphew”.

* * * *

Ka tnga — “Heh kane ka dawai shñiuh ”

U tnga — “Ade, phi te iba nang mo ban,
pynbiang ”

Ka tnga — “Sa ai ia kato ka steno ha
ophis Nga la ngiah ban peit ia u shñiuh,
jong ka ha kud jong phi.”

* * * *

“Nga kwah ia phi ba phin leit ong ia
katai ka briew bashong hangtai, ba kan nym
tim sat than ia la u lok,” la ong u nong-
shong wai ha ka trai ing.

“Mano kata ?”

“Ka lok jong nga kein, mano pat ?”

* * * *

“Riew donburom jong ka ben bishar, une
u nongmudui, u la khot bein ia ine i bah iba
shah mudui, da u sniang Maram, kumba ki
saksi ki la pynpaw Shu buh mynta, saheb,
lada u khot ia phi u sniang Bhoi, kumno phin
leh ? Lane ia phi bah Ro, kum u plidar ba
iasaid lang hangne, kumno phin leh lada
u khot ia phi u sniang Garo ? Lane ma phi,
ki rangbah ka ben bishar, lada u khot ia phi
ki jait sniang bapher bapher kumba phi ialong,
kumno phin ialeh ?”

* * * *

Paramarjan—"Duna, da ker me ong ia kito ki pyrda jong me. Hynnin mynmied nga iohi te me ba me thum ia ka lok."

Duna—"Kata te me la shah pynthame, me Lor, ha ha ha Hynnin ngam don te me ha ung baroh shimiet"

* * * *

Ka lok—"Kato ka briew kaba ju trei bad ngi ka wan pan sartiphikied Nga la thoh hangne ba ka long kaba jaituh, ka bym ju wan thikna bad kaba khlem akor ktien. Phi don ei ei kaba bha ban ong shaphang jong ka?"

U lok—"Phi lah ban thoh ba ka long kaba nang jied bam bad kaba khlañ thiah."

* * * *

Dui-rupia-ka-mal—"Phi kwah khiew sha, bol, jingjar sha, pliang, let, khulom, shang mynta ka sngi, mai?"

Trai ung—"Lada mem phet kumne kumne, ngan khot da u pulit."

Dui-rupai-ka-mal—"Heh kane ka wisil, mai. Tang shi tongka."

* * * *

Rang bhabriew—"Uwei u briew u ong ba nga iasyriem bha bad me."

Rang sniewbriew—"Te me ong kumno pat?"

Rang bhabriew—"Ngan ong kumno me, u briew uba kham heh bun shah ban ia nga"

* * * *

Nongkhot sngewbha—(Ka dang pyni kai sawdong ka iing)—"Pait, kane keiñ dei ka dur i kparad tymmen jong ngi."

Nongwan kai—"Hana! wa, i dang i samla kum ma phi du!"

* * * *

"Nga la kut jingmut ban nym iathoh kat bym pat dap 25 snem," la ong kawei ka khynnah

"Nga pat," la ong ka hynmen jong ka, "Nga la kut jingmut ba ngan nym dap 25 snem katba ngam pat iathoh"

* * * *

U khun ba dang saw snem jong uwei u nongkhalai, u la iathuh khyllew ha la u kñi ba u la nang ban ñiew haduh 13. Bad u la sdang kumne : "Wei, ar, lai, saw, san, hynriew, hynñiew, phra, khyndai, shiphew, jak, mem, ling."

* * * *

Doktor (Uba dang pynkhreh ia ka mei)
puid)—“Nga iathuh hok ia phi, ba saw na ki
san ngut kiba shah puid na kane ka jingpang
ki shait duh noh ia la ka jingim. Te, mynta
phi don ei ei ban ong shuwa ba ngan sdang?”

Nongpang — “Hooi. Sngewbha iarap lem
ia nga ba ngan phong biang ia ka patlun bad
ki jutl.”

* * * *

U Samla — “Ade, phi te kaba bha briew
shisha.”

Ka Samla — “Ba ngan jin da lah ban ong
kumjuh shaphang jong phi, te mo.”

U Samla — “Phi lah, lada phi thok kum
ma nga.

* * * *

Jok — “Ba leh aui kito ki kjat jong phi
kumto?”

Hok — “Ba mih tohjaw.”

Jok — “Te balei phim leh ei ei na ka bynta
jong ki?”

Hok — “Balei ngan shu leh? kim ju leh ei ei
na ka bynta jong nga. Ai kin mat pang.”

* * * *

“Lada ngam treh ban long ka lok jong phi,” la paslaw suki jai ka Thei, **“hato phin pyniap shisha ialade?”**

“Kata,” la jubab pynat shadem u Rang, **“Ka la ju long ka rukom leh jong nga.”**

* * * *

Doktor bniat — “Ang shuh, ang shuh.”

Nongpang — “A A . A....Ah.”

Doktor bniat — (U phnieng ia ka tyngam da u kak jri, nangta pat)—“Ki ialong kumno ha iing ?”

* * * *

Nongtuh—(uba dang shu lah jop ia ka mokotduma)—Te ngan sa wan kai keifi bah teng teng sha iing jong phi. ”

Plidar—“Sa wan, tangba wan mynsngi mynsngi.”

* * * *

U lok—“Nga dei ban beh noh ia kane ka draibar' Hynriew sien u la jan pyniap ia nga da ka jingiah kulmar jong u.”

Ka lok — “Ap shuwa seh iert, ai lad ia u sa shisien pat.”

* * * *

Nongtrei—"Bah, i men kmie jong nga .. eh....i ong ia nga ba ngan ong ha phi ba phin pynkiew tulop noh "

Kynrad—"Kumta seh ? To ap nga ruh ngan da kylli na ka men kmie jong nga, la nga lah ne em ban pyukiew tulop ia me."

* * * *

Nongthied --"Katno une u ksew ?"

Nongdie—"Hynñiew phew san tyngka."

Nongthied—"Katta te lah rem eh, phi."

Nongdie—"U ksew pat de ruh uba da kat u ksew hi te "

Nongthied --"Ibang te uba ibang. Tangba tip uba leit trai ne em?"

Nongdie—"Ieit trai' Phim tip seh ba ia une u ksew nga lah die hynñiew sien, bad man ka sien u shait wan phai biang hapoh ka khatar kynta !"

* * * *

"K1 syiar k1 long ki mrad kiba a1 jing-myntoi bha. Ng1 lah ban bam ia ki shuwa ban kha bad ruh hadien ba la dep kha."

* * * *

Khynnah phra snem—"Mei, katno tharai nga shong dor ma nga?"

Kmie—"Ha nga te khun, phi shong dor da ki lak"

Khynnah—"To ai bynta noh ia nga katto katne, na kita ki lak."

* * * *

"Balei me slem?" la kyli u ophisar ia uwei u klark

"Nga kum thiah sngi, phi saheb," la jubab uta u klark

"Balei! Ha iing ruh me dang thiah shuh seh?" la kyli lyngngoh biang uta u ophisar.

* * * *

"Katto te ngam treh iakhalai shuh artad.

Hynne mynmied ki PYNKHUID hi plam ia nga."

"Katno phi duh?"

"Shiphew tyngka"

"Tang shiphew? Phi u bym da JA IGN mo?"

* * * *

"Mynta ka sngi ka dei ka sngi kha jong nga," la ong ka kong Pynrit.

"Kata te, sngi kha basuk!" la kyrkhu ka paralok, bad ka la kylli artad, "Katno snem Phim pat dap mynta ka sngi?"

* * * *

Pastor—"Bah Dih, balei phim ialeh ban jop ia kane ka jingkwah threw? Phim da kwah kwah dih, shu pyrkhat beit ia ka lok ha ung seh."

Bah Dih—"Haba nga la lap ka sliang, ngam ju tieng ia ka lok ne iano iano ruh!"

* * * *

U nongkhwai ba la shu shong tyrkhong baroh shisngi, khlem da pynkhih kawei ruh, u la shong lyngngest ha madan bad thnum marwei marwei ia la ka nusip jot. Hamar kata ka por, la wan mih kawei ka long kmie bad u khun rit jong ka. Uta u khun rit u la mareh sha u nongkhawai bad u la pyrta,

"Bah' Bah' Pyni seh kumno phi kem doh-kha!"

"Ka khyannah khlem akor!" la mai ka kmie. "Wat nym pyni phi, bah, wat nym kem katba um pat ong sngewbha"

* * * *

Uwei u briew uba la sngewngiah ia la ka jingim u la mut ban pyniap noh ialade. Hamar kata ka por la wan rung u paralok bad ynda u la iohi ia u tyllai, uba kyllaiñ ia ka syngkai jong u, u la kylli.

“Me mut ban leh aiu kumne?”

“Nga mut ban pyniap noh ialade,” la ong uta u briew.

“Te balei me teh tyllai na syngkai?” la kylli pat u lok.

“Em, nga lah teh shuwa na ryndang,” la jubab biang uta u briew, “tangba, nga sngew kum ban jah mynsiem —”

* * * *

Ia ka tupia jong uwei u byrie la rah noh da ka lycr. U la sdang wad share share. Kynsan kynsan kawei ka briew ka la hala ia u...

“Phi leh aiu hangto?”

“Nga wad tupia,” la ong u byrie.

“Phi wad tupia! Kumno phi wad tupia haba phi beh ia kato ka syiar iong jong ngi?”

* * * *

Shisien ar ngut shi samla ki la ialeit peit phutbol, bad ki la iapoi 10 minit shuwa ban wai.

“Mano ba lah thep?” la kylli ka Samla.

“Ym pat don bathep,” la jubab u samla.

“Oh dang biang!” la ong pat ka samla.
“Kata te ngim pat duh ei ei hi keiñ!”

* * * *

Shisien u bah Beh u la ialeit siat mrad bad la ki paralok.

“Lung,” la ong u Beh, katba ki dang ialeit phai sha iing jañ, “Baroh ki la iapoi lut na khlaw?”

“Hooið,” la jubab u Lung

“Baroh hynriew ngut?”

“Hooið.”

“Ym don ba mynsaw uwei ruh?”

“Em Balci kin mynsaw?”

“Kata te,” la ong u Beh, uda pynat la ka shadem bad pynhieng la ki hew khmut, “Nga la siat ia ka khiat.”

* * * *

Ar ngut ki pulit ki la leit tied jing-
khang ha iing u bah King.

“Kumno, bah. Myntan myntan ngi lap ka-
wei ka met iap nanghie, te ngi shu iawan
kylli ioh phi tip.”

Uba long kumno uta u briew uba iap’
la kylli u King.

“Ka met ka phad, ka rynn̄ieng rynn̄iot te
kum ma phi hi ”

“Kum ma nga ? U phong sopti phralen?”

“Hooi.”

“Kaba thoh sawdong lieh saw ?”

“Em kaba bthuh beit.”

“Oh, ym dei phi ma nga,” la ong pynkut
u King u da khang artad tdam ia ka iing.

* * * *

“Ka jngai katno phi nangne sha Laitlyng-
kot ? ’ la kylli uwei u draibar ha uwei u Mylliem.

“Saw san mer, kumba her ka tyngab.”

Te ka jngai katno pat, lada kata ka tyngab
mrada hap ban par kumba parkane ka kali joti”

* * * *

"I lok jong phi' lah dih lut ia kito ki dawai kiba nga thoh? Uwei uwei u kuli shuwa ban bam bad khyndiat ka wiski hadien ba lah dep bam?"

"Ki kuli ki dang sah. Tang ka wiski te ka lah lut bunsien."

* * * *

"Me dei u lamler," la kren pyndom u heh ksah.

"Lida me nud ban ong biang kumta sa shisien," la byingem u raikhoi, "ngan pyn-pait khmut ia me"

"Shu khein beit ba nga lah ong"

"Me ruh, shu khein beit ba la khmut jong me ka lah pait"

* * * *

Kawei ka briew ka la kyndit kat lah kat lai haba u nongpuh kper thymmai jong ka u la tim sih ia ka

"Mano ba hikai ia me kum kita ki ktien?" ka la kynhied.

"Hikai' Mano ban hikai' Kane ka dei ka sap'" la jubab u nongpuh kper.

* * * *

Paralok — “Bah King, kiba phylla ki’o ki muja jong phi, shilliang kaba saw, shilliang kaba jyrngam.”

King — “Kaba kham phylla shuh ka long ba nga don sa shijur kum kine ha ung.”

* * * *

Doktor bniat — “Balei phi kaweh ktı, phi shrı phi kbaiñ katne katne, haba tang ia ka bniat ruh ngam pat pyndeı”

Nongpang — “Ia ka bniat te phim pat pyndeı keiñ, tangba phi ieng patde ha ka kjat mattah jong nga te.”

* * * *

Doktor — “Ong ‘ah’.”

Nongpang — “Em phi, doktor, nga khlem wan phah eksamin Nga shu wan ai ia ka pisa kaba sah”

Doktor — “Ahhhhhh ! ”

* * * *

Paralok — “Kumno phin sngew lada tep ia phi ha ka jingtep khristan ?”

Muslim — “Ha jingtep khristan ! Bha ba iap ! ”

* * * *

King — (Shuwa ban mih noh naba bylla) —
“Ton ba iohi lem ia ka pla jong nga ?”

Para nongbylla — “Kato ei phi kieng ha
met !”

King — “Oh, shisha mo ! Ba phin nym
iohi muphi te, nga la kum leit la ka leit
khlem pla ”

* * * *

“Ia me la rai ban set phatok haduh 99
snem. Me don ei ei ban ong ?”

“Ngam don ei ei ban ong, phi rangbah
bushar. tang kanc, ba phi long uba leh maphot
ia ka por jong kiwei ”

* * * *

Ma u - “Ngan da iakhalai, nga shait duh
shi miet, shait ioh shi miet ”

Ma ka—“Te balei phim ialeh tang ha ki
miet baioh baioh ?”

* * * *

Shakri—“Saheb, nga la iohi ia ki dien khla
shaphang shatei ”

Nongbeh mrad—“Shaphang shatei ! shaoi
pat ka shathie ?”

* * * *

King—"Nga sngew ba u para jong phi u lah iap

Paralok—"Hooïd."

King—"Balei?"

Paralok—"U puh u bseiñ."

King—"Puh u bsein, naei?"

Paralok—"Najan khmat"

King—"Ade, donbok ba lait na khmat, mo "

* * * *

Nongap khlaw—"Mem tip ba mynta kam dei ka por siat rabbit?"

Nongsiat—"Nga tip, tangba nga hap ban siat ia kane kawei ban iada ialade."

* * * *

Doktor—"Phi don ka jingpang kaba shyr-khei ha ki nierbah Lym bakla ngan hap ban phut lut ia ki bniat jong phi, namar dei na ki ba ka sa pui sha ki snier"

Nongpang—(U sei ia ki bniat baroh) "Heh kine, doktor!"

* * * *

“Nga sngewkmen ba nga la wan sngap ia kato ka jingkren jong phi, halor ka jingpang jingbymihothiah, doktor”

“Phi sngewtynnad kein ?”

“Em phi, doktor, tangba ka lah pynjah ia ka jingbymihothiah jong nga”

* * * *

Riewspah—“Me shu ia id khlem kam khlem jam’ Te wan sha ung jong nga lashai, ngan ai kam lyngkhot lyngkhai ia me.”

Duk tasam—“Lashai te ngam lait.”

Riewspah—“Balei ?”

Duk tasam—“Nga hap ban leit sha ka jing-ialang heh kiba khlem kam khlem jam”

* * * *

U myntri ba dei peit ia ki phatok u la ong .

“Ngi lah ban thaw ia ka phatok thymmai da ki tiar kiba ngi law na ka phatok rim Ngin buh ia ki kordi bareh ha ka phatok rim, katba ngi dang thaw ia kaba thymmai bad ngin buh ia ki ha ka phatok thymmai, katba ngi dang pynpra ia kaba rim.”

* * * *

“Aiu phin leh,” la kylli u nongthoh khu-
bor ia uwei u politishan, ada ki jied ia phi”

‘Aiu ngan leh lada ki jied ia nga’” la
kren Kyndit uta u politishan “AIU KEIN
NGAN LEH, LADA KIM JIED IA NGA”

* * * *

Shisien uwei u briew uba shu buaid bad
miet bad step u la jah ngai kynsan jlang Ki
bahang ki la ai pulit bad ki la wad ia u
kylleng kylleng hynrei kim man shem satia
Ha kaba khalduh ki la shu leit noh sha uwei
u nongkñia b’la bna nam bha—

Mar rapait ka pylleng. uta u nongkñia u
la ong beit, “Tee ‘ Ia une u briew te la rah
ki ULFA, phi ”

* * * *

“Bah Dih,” la ong u doktor, “Kane te
ka kam ka bym long shuh Lada phim ichnoh
ia ka kiad te phin sa matlah artad ”

U bah Dih u la pyrkhat shiphang, nangta
pat u la ong.

“Phi i, doktor, nga dei u briew uba la
ih bha ka ryta, bad nga thara nga la iohi lut
ia kiba dei ban iohi baroh ”

* * * *

"Hynnin nga dang laid ha surok," la ong u King, "nga ia kynduh ia u Pat"

"Pat, kumno phi long ?" nga la ong.

"Jza shait phi," la ong mi u. "Phi patde phi long kumno, Noh?"

"Noh!" la ong biang ma nga, "nga ngam dei u Noh."

"Oh, nga ruh ngam dei u Pat," la ong biang sa ma u

Hadien kata ngi la iapait bha noh iwei ia iwei, bad shisha ngi shem, ba ngim dei uno uno na ngi.

* * * *

U tnga jong kawei ka briew shisien u la poi ting 2 baje mynstep, bad u la sdang par buaid na i miaw jingkieng sha kamia thiah.

"Peit," la kren dom ka tymmen, "Ka baje ka ong kumno?"

"Ka baje" la kren jylleij u buaid, "ka ong tik-tok Ka mashi ka ong bo-bo. Ka pushi ka ong miaw miaw bad u kshew u ong, hew-hew!" u da pyrshang kynrup artad ia la ka tymmen

* * * *

U plidar jong uba shah mudui u dang
kylli jingkylli ia kawei ka sakhi, ka thei bhabriew
kaba da i 'solid' shisha ban peit.

"Hanguo phi don," u la kynhied, "ha ka
mied Sngi Nyungkong?"

Ka thei bhabriew ka la wiat pynban bad
ka la ong da i sur iba jem,

"Nga wan shong kali."

"Ha ka mied Sngi Baar pat?" la kynhied
biang u plidar.

"Nga wan shong kali," la ong biang ka
thei bhabriew

U plidar uba la sngew skuin, u la tur
kham hajan bad u la kylli mian 'mian,

"Lashai ka mied pat, shano phin leit?"

Mar shu iohsngew ia kata, u plidar jong
u nongmudui u la ieng kynsan joit bad u la
ong ha u nongbishai,

"Saheb, nga pyrshah ia kata ka jingkylli"

U nongbishar uba la sngewlyngngoh ia kata
ka jingpyrshah, u la kylli,

"Balei mo, phi pyrshah"

Uta u plidar jong u nongmudui u la ieng
pynbeit kthoin bad u la ong,

"Namar, nga lah kylli shuwa ma nga"

*****

“Kaei kaba pynlong ia u shñuh jong phi
ba un hap lut kumto?”

“Ka khuslai?”

“Phi khuslai ia kaei ko?”

“Ia ka jinghap shñuh”

* * * *

“Kumno phi nang ban hikai katne katne
ki buit ia une u ksew? Nga ngam nang
hi tdot ban hikai ia u la jong.”

“Ehhh, phi shu hap tang ban nang kham
bha ban ia u ksew.”

* * * *

Mem saheb “Shane bashit kumne, ki pyr-
jong kim pyndik ia u saheb?”

Shakri — “Em, phi mem sab, ha ka bynta
kaba nyngkong jong ka mied, u saheb u la
shlei than ka dih kiad ban salia sa ia ki pyr-
jong, bad ha ka bynta kaba ar pat, ki pyr-
jong ruh ki la shlei than ka dih snam ban
salia sa ia u saheb.”

* * * *

Lashon ha Khasi Jaintia Press Mawkhar Main Road
Shillong - 793001

Rs. 12 00